

I Dokažte „hyperbolickou jedničku“ $\operatorname{ch}^2 x - \operatorname{sh}^2 x = 1$.

2 Kružnici o poloměru R lze zadat rovnicí $x^2 + y^2 = R^2$, díky čemuž ji můžeme parametrizovat například takto: $x = R \cos \varphi$, $y = R \sin \varphi$; to funguje díky vztahu $\sin^2 + \cos^2 = 1$.

Podobným způsobem využijte vztah $\operatorname{ch}^2 - \operatorname{sh}^2 = 1$ k parametrizaci hyperboly $\left(\frac{x}{a}\right)^2 - \left(\frac{y}{b}\right)^2 = 1$. Tím by mělo být vysvětleno, proč se těmto funkcím říká hyperbolické.

3 Vypočítejte derivace funkcí $\operatorname{sh} x$, $\operatorname{ch} x$ a $\operatorname{th} x$ a vyjádřete je pomocí hyperbolických funkcí.

4 Vyšetřete průběh funkcí $\operatorname{sh} x$, $\operatorname{ch} x$ a $\operatorname{th} x$ a načrtněte jejich grafy (vyjděte z definice).

5 Řešte rovnici $u = \frac{e^x - e^{-x}}{2}$. Tím zjistíte, jak se dá spočítat x ze zadané hodnoty $u = \operatorname{sh} x$. Zapište explicitní vztah pro inverzní funkci k $\operatorname{sh} x$, která se označuje (mezi jinými) $\operatorname{ar} \operatorname{sh} x$. Stejně vyjádřete i $\operatorname{ar} \operatorname{ch} x$ a $\operatorname{ar} \operatorname{th} x$.

6 Derivujte vztah $\operatorname{ar} \operatorname{sh}(\operatorname{sh} x) = x$ a položením $\operatorname{sh} x = y$ vyjádřete derivaci $\operatorname{ar} \operatorname{sh} y$. Stejným způsobem nalezněte derivace $\operatorname{ar} \operatorname{ch} x$ a $\operatorname{ar} \operatorname{th} x$.

7 Ukažte, že platí následující vztahy mezi hyperbolickými a goniometrickými funkcemi:

1. $\sin ix = i \operatorname{sh} x$;   2. $\operatorname{sh} ix = i \sin x$;   3. $\cos ix = \operatorname{ch} x$;   4. $\operatorname{ch} ix = \cos x$;   5. Napište obdobné vztahy pro funkce $\operatorname{th} x$ a $\operatorname{tg} x$.

8 Díky vztahům z minulé úlohy můžete snadno přepsat už známé vzorce pro goniometrické funkce na jejich „hyperbolické“ verze:

1. Platí $\sin(a + b) = \sin a \cos b + \cos a \sin b$; čemu se rovná $\operatorname{sh}(a + b)$?   2. Platí $\cos^2 x = \frac{1 + \cos 2x}{2}$; čemu se rovná $\operatorname{ch}^2 x$?   3. Platí $\operatorname{tg} 2x = \frac{2 \operatorname{tg} x}{1 - \operatorname{tg}^2 x}$; čemu se rovná $\operatorname{th} 2x$?

9 Rozložte v parciální zlomky:

1. $\frac{1}{(x-1)(x+2)}$;   2. $\frac{x+1}{(x^2-4)(x+3)}$;   3. $\frac{x^2}{(x+2)^2(x-3)}$;   4. $\frac{1}{(x^2-9)^2}$;   5. $\frac{1}{(x^2+4)(x^2+9)}$;
6. $\frac{1}{(x-1)(x^2+x+1)}$;   7. $\frac{1}{(x-1)^2(x^2+x+1)}$;   8. $\frac{1}{(x-1)(x^2+x+1)^2}$;   9. $\frac{1}{x^3+1}$;   10. $\frac{1}{x^4+1}$.
(Nápověda: $x^3+1 = (x+1)(x^2-x+1)$; $x^4+1 = \frac{x^4+1+2x^2-2x^2}{(x^2+1)^2}$; zkuste vztah pro rozdíl čtverců.)

10 Pokud je ve jmenovateli nerozložitelný trojčlen, metoda výše nebude fungovat. Zkuste najít nějaký způsob, jak ji spravit. (Jeden fajn způsob funguje jen v případě, že je tam ten trojčlen jen jeden.)

11 S násobnými kořeny je vždycky problém. Dobrý způsob, jak se jich zbavit, může být pomocí derivování. Řekněme např., že chceme rozložit $\frac{1}{(x-2)^2(x+1)}$. Udělejte to tak, že nejdřív rozložíte $\frac{1}{(x-a)(x+1)}$ (bez druhé mocniny). Obě strany rozkladu derivujte podle a a pak položte $a = 2$. Co vyjde? Zkuste tuhle metodu uplatnit i v příkladě 10.